

Lap:
 Megjelent: 1948. JÚL. 3.

MIT LÁTOTT
 egy orosz
 tengerésztiszt
 MAGYARORSZÁCON
 1810-ben?

Dr. Tardy Kallós Lajos budapesti ügyvéd 1944 júliusában súlyos betegen szovjetfogságba esett. Hosszú hónapokon át fekdült különböző orosz hadikórházakban, míg végül a kitűnő ápolás következtében felgyógyult és a kievi 62/12 számú hadifogolytáborba került. Szervezőképessége és nyelvtudása folytán (már egyetemi hallgató korában megtanult oroszul) rövidesen táborparancsnokká nevezték ki. Ebben a minőségében az újjáépítés terén olyan sikeresen működött, hogy jutalmul a szovjet hatóságok szabad mozgást engedélyeztek számára.

Dr. Tardy ezt a szabadságát arra használta fel, hogy hadifogsága egész tartama alatt a kievi Ukrán Tudományos Akadémia milliökötetes könyvtárában és kéziratárában jogi és történelmi tanulmányokat folytasson. Itt bukkan arra a kéziratra, mely Magyarország első orosznyelvű leírása és amely egyben könyörtelen »kórképet« fest az 1810 körüli Magyarország viszonyairól, szociális, kulturális stb. elmaradottságáról. A kéziratot dr. Tardy még Kievből lefordította magyarra, a moszkvai Szovjet Tudományos Akadémián beszerzett adatokkal kiegészítette és a munka — mely az újabkori magyar—oroszkul-

Dr. Tardy Kallós Lajos

MAGYAR NEMES ÉS JOBBÁGY NEMZETI VISELETBEN (Eredetije az Ukrán Tud. Akadémia kievi könyvtárában)

túrhistoriai kapcsolatok egyik legérdekesebb dokumentumának ígérkezik — rövidesen magyar nyelven is megjelenik.

Az útleírást Bronyevszkij Vladimir orosz tengerésztiszt írta, akit 1810-ben rendelték vissza néhány bajtársával együtt a Földközi-tengerről Kronstadtba, az északi orosz hadikikötőbe — mégpedig szárazföldi úton, Magyarországon keresztül.

Bronyevszkij szorgalmasan feljegyzte minden élményét a magyar határ átlépésétől kezdve.

Ahogy az ország területére lép, azonnal megragadja figyelmét a szörnyű kontraszt az előbb beutazott országok és Magyarország között. De mint lelkiismeretes utazó, mit sem ad az első benyomásokra. Minden esetre, azt máris látja, mit tett az évszázados elnyomás az egykori szabad néppel: »beteges arcszínű, aláztos, megtört a parasztság, sár, piszok mindenütt, jókarban csak az urasági kastély — és a tömlöc, előtte példás rendben a fenyítőeszközök«. De még a kastélyok kapuit is sokhelyütt a gaz veri fel — tulajdonosaik Bécsben, Pá-

pressziói és ilyen kemény, fájdó megállapítások húzódnak végig egész útleírásán. Rendkívül mélyen belát az akkori Magyarországon borzalmas elmaradottságának okaiba, a vezető osztályok bűneibe, esztelen politikájába.

Bronyevszkij útleírása így írja le az akkori Pest-Budára való érkezése utáni első órákat:

»Az este csodálatos volt. Atöltöttünk, majd sétálni mentünk a Dunapartra. Nők, ragyogó fehér ruhában és száz és száznyi pipából vastagon szállongó füst, mely valóságos felhőben egyesül.

A kíváncsi tömeg minduntalan a nyomunkban lépdelt, amit végül is megelégtünk és a ránkírányított kíváncsi pillantások elől a híd mellett lévő kávéházba menekültünk.

Itt akkora forgalom volt, hogy alig tudtunk keresztülhaladni a pazarul berendezett első két termen. Csokoládét rendeltünk. Jobb kávéházat el sem lehet képzelni. Három billiárdasztal és egy éttermen kívül még tiznél is több, tisztán, izlésesen és gazdagon kifestett helyiség. Itt is, akárcsak Itáliában, a fiatalok, mondhatni, a kávéházban tölti az életét.

Ekesen írja le Bronyevszkij az akkori Rudasfürdőt:

»A fürdőterem rendesen karbantartott állapotban, a medencék vize tiszta. Két külön csapon, az ásványvízforrásokból és a Dunából táplálkoznak. A fürdő olyannyira divatos, hogy reggelként idejét a legjobb társaság. Hölgyek fenséges reggeli öltözékben, mely muszlinkabátból és szoknyácskából áll és melyet fürdőzés közben sem vetnek le, sétálgatva várakoznak a medence körül üres kabinra. A köznép részére széles medence áll rendelkezésre, melyben férfiak és nők csaknem meztelenül együtt fürdenek.

Az egyetemi könyvtárról szólva, megállapítja, hogy oda a belépés ingyenes és semminő nehézségbe nem ütközik, »de sajnos, a látogató mégis ritka, mint az üstökös és sokszor nem haladja meg az egy főt.«

Bronyevszkij útleírásának felfedezése és a magyar olvasóközönséggel való megismertetése kultúrhistoriai jelentőségén kívül komoly eseménye az orosz-magyar kulturális kapcsolatok kimélyítésének.

risban verik el a jobbágyaik véres veritékéből szerzett milliókat.

Első jelentősebb állomása Csáktornya. Az általános nyomor képét csak kiegészíti az alsópapság nyomoruságos helyzetét megjelenítő kolduló papok látványa.

A világjáró, nagy kultúrájú utazó jól tudja, hogy a rendes tisztá fogadók csalhatatlan jelei a civilizációnak. Ilyennek nyomát sem találja.

Ezek Bronyevszkij első im-

Nagy érdeklődés nyilvánult meg a Nemzetközi Vásáron a jól bevált Universal tűzoltókeszülék kiállítására. (Fekete György Universal tűzoltókeszülékek műszaki vállalata Budapest, Lázár-utca 14)

(Varga felv.)

